

Europastrategie Noord-Holland 2017-2021

Voorwoord door gedeputeerde Cees Loggen

De Europese Unie is volop in beweging. In alle Europese landen spelen grote opgaven waar we met zijn allen aan moeten werken. De Europese uitdagingen hebben effect op ons werk in de provincie Noord-Holland. Daarom vind ik het als gedeputeerde Europa belangrijk dat we als Noord-Holland in Europa een actieve bijdrage leveren. We moeten blijven streven naar samenwerking en het gezamenlijk aanpakken van problemen. Dat is precies de reden waarom ik er voor heb gekozen om te werken aan een eigen Noord-Hollandse Europastrategie. Juist nu is het van belang om prioriteiten te stellen: wat doen we als Noord-Holland wel en wat niet? Noord-Holland kan veel halen uit Brussel, zoals kennis, financiën en beleid. Tegelijkertijd kan Noord-Holland veel *brenge*n. Ik ben ervan overtuigd dat Noord-Holland een voorbeeld kan zijn op het gebied van innovatie en duurzaamheid, bijvoorbeeld binnen waterbeheer en tuinbouw. Ook in onze aanpak van het managen van verkeerssystemen heeft onze provincie een koploperspositie in Europa. Met zulke *best practices* is Noord-Holland een volwaardig gesprekspartner van de Europese Unie en kan zij haar expertise delen in Brussel met als doel om problemen met elkaar aan te pakken en op te lossen. Het Europees beleid blijft van grote invloed op onze dagelijkse praktijk. Deze sterke punten van Noord-Holland heb ik een plek willen geven binnen de Noord-Hollandse Europastrategie zodat we de komende jaren onze aandacht en de ambitie op deze onderwerpen blijven inzetten. Daarbij vind ik het belangrijk dat we de prioriteiten en ambities uit deze strategie *samen* met anderen bereiken. Daarvoor benutten we ons uitgebreide netwerk.

1. Introductie: waarom een Noord-Hollandse Europastrategie?

De provincie Noord-Holland werkt in Europa samen in verschillende verbanden en coalities, afhankelijk van het onderwerp. Ten behoeve van die samenwerking zijn er meerdere afspraken, visiedocumenten en strategieën opgesteld. Toch kiest Noord-Holland ervoor om in aanvulling een eigen Europastrategie op te stellen. Zo leggen we accenten op een aantal specifieke inhoudelijke thema's die belangrijk zijn voor de provincie en waarborgen we de continuïteit. Europese besluitvormingsprocessen kunnen vele jaren duren. Als basis van de provinciale betrokkenheid in Brussel is een lange termijnvisie dus van belang.

In het Noord-Hollandse coalitieakkoord 'Ruimte voor groei' geeft het College van Gedeputeerde Staten aan zich te willen blijven inzetten op het verkrijgen van Europese subsidies voor Noord-Holland. Verder is het de ambitie dat Noord-Holland zich betrokken toont "bij de ontwikkelingen binnen de Europese Unie" en zich inspant voor "eenduidige en effectieve Europese plannen die uitvoerbaar zijn". De Europastrategie Noord-Holland 2017-2021 heeft als doel specifieke ambities voor Noord-Holland vast te leggen en uiteen te zetten welke rollen de provincie vervult in Brussel. Deze ambities en de acties die daaraan verbonden worden richten zich op de langere termijn, verder dan de huidige collegeperiode van 2015 - 2019. Dit zorgt voor een langere termijnvisie en meer continuïteit in de aanpak. De Europese strategie van Noord-Holland vormt de hoofdlijn van het Europabeleid voor het college van GS, voor PS en de ambtelijke organisatie. Zo is duidelijk op welke

onderwerpen de provincie inzet en hoe. Vanwege de grote diversiteit aan Europese onderwerpen en beleidsontwikkelingen is het noodzakelijk om selectief voor een aantal onderwerpen te kiezen en een aantal onderwerpen dus *niet* in de Noord-Hollandse strategie op te nemen. Die onderwerpen die in ander verband, in het bijzonder dat van de Randstadsamenwerking of het IPO, zijn gekwalificeerd als gezamenlijke belangen met gezamenlijke doelstellingen komen niet of in beperkte mate terug in deze Noord-Hollandse strategie aangezien we deze onderwerpen in samenwerking met de Randstad en/of IPO-verband oppakken.

Relatie Europastrategie Noord-Holland tot Randstad- en IPO-samenwerking

De provincie Noord-Holland werkt op veel dossiers samen in Randstad- en IPO-verband. Echter, niet alle dossiers worden door alle provincies even belangrijk gevonden. Daarom is het zaak om goed te kijken wanneer samenwerking in deze vaste verbanden nodig is, en wanneer er specifieke Noord-Hollandse belangen zijn die een andere aanpak rechtvaardigen. Daar waar de interesses gedeeld worden, werken we samen met andere partners. Als dit in mindere mate het geval is, zullen we flexibele partnerschappen aangaan. Als blijkt dat partners zich toch willen aansluiten bij de Noord-Hollandse prioriteiten versterkt dit de boodschap.

De Europastrategie van Noord-Holland 2017-2021 zal eigen dossiers kennen of een specifieke eigen focus op de genoemde dossiers, omdat we willen inzetten op de voor Noord-Holland belangrijke onderwerpen. In onze eigen strategie geven we met andere woorden aan op welke dossiers en op welke wijze we aanvullend zijn aan de Randstadstrategie en die van het Huis van de Nederlandse Provincies. In de Europastrategie Noord-Holland 2017-2021 wordt aandacht besteed aan de algemene inzet van de provincie, zoals op het onderwerp regionale samenwerking en de inzet op Europese netwerken waar de provincie lid van is. Daarnaast komen er vier inhoudelijke prioriteiten aan bod. Deze onderwerpen komen ook voor in de Randstadstrategie, maar kennen in de Europastrategie een specifieke eigen focus.

- Regionale economie en Land- en tuinbouw
- Water
- Europees Cohesie- en investeringsbeleid
- Smart mobility

Onderstaand figuur geeft weer wat de positie van de Europastrategie Noord-Holland 2017-2021 is ten opzichte van de andere Europastrategieën waaraan Noord-Holland zich heeft gecommitteerd. Alle vormen gezamenlijk de inzet van Noord-Holland in Brussel. De basis wordt gelegd door de

buitenste twee lagen. De Noord-Hollandse “kern” wordt gevormd door eigen onderwerpen. Belangrijk voor Noord-Holland, maar niet perse door alle andere provincies gedeeld. Overigens is deze figuur puur illustratief en geeft hij niet de prioritering van de verschillende lagen aan.

Adaptieve strategie

Het uitgangspunt is dat we lobbyen voor het algemeen belang van Noord-Holland in Europa. Flexibiliteit is belangrijk, want actuele onderwerpen op de Europese politieke agenda kunnen snel veranderen. Deze strategie bevat om die reden niet bij ieder onderwerp concrete acties. Die zijn namelijk niet altijd vooraf te bepalen. SMART acties zijn daarom niet altijd mogelijk. In plaats daarvan formuleren we ambities, speerpunten en doelen. Op deze manier kunnen we een adaptieve lobby voeren, die inspeelt op de argumenten van het betreffende moment en flexibel gebruik maakt van mogelijkheden die zich voordoen.

Vanzelfsprekend zal over een te grote wijziging van de kaders uit deze strategie -mocht die zich voordoen- opnieuw besloten moeten door Provinciale Staten. Daarom zal er jaarlijks over de voortgang en uitvoering van deze strategie gerapporteerd worden. Halverwege de looptijd van de Europastrategie Noord-Holland 2017-2021 zal tevens worden geëvalueerd of de doelen nog aansluitend zijn bij provinciale prioriteiten en of deze op een effectieve wijze worden behaald.

Verankering in de eigen organisatie, Europa is onvermijdelijk een factor

Zo wel ambtelijk als bestuurlijk proberen we de bewustwording over het belang van Europa te vergroten, als ook het belang van het effect dat Europese wet- en regelgeving op de provincie kan hebben. Een belangrijk orgaan hierbij is het Coördinatie Overleg Europa om zowel binnen de Staten als ook bij het College en het ambtelijk apparaat dit belang te benadrukken.

In de Europastrategie Noord-Holland 2017-2021 zijn waar mogelijk en zinvol doelstellingen en acties opgenomen om de provinciale inzet te bepalen. Er is getracht om de doelstellingen en provinciale acties *zo concreet mogelijk* te maken, daarbij in acht nemend de politieke nationale en Europese context. Tijdens de looptijd van deze strategie wordt het Coördinatie Overleg Europa gevraagd om de voortgang te monitoren.

Aanloop tot strategie: ontwikkelingen in Europa

De Europese Unie is volop in verandering en staat voor meerdere grote uitdagingen. Economische en politieke ontwikkelingen binnen de Europese grenzen en daarbuiten hebben hun invloed op het beleid dat wordt gemaakt. Uiteindelijk kan dit ook invloed hebben op Noord-Holland.

De keuze van de inwoners van het Verenigd Koninkrijk om uit de Europese Unie te treden is van grote invloed op de politieke debatten en beleidsontwikkelingen de komende jaren. De *Brexit* is een ontwikkeling die nog niet eerder heeft plaatsgevonden. Bestuurders, ambtenaren en volksvertegenwoordigers in Brussel en in de lidstaten zijn dus onbekend met wat het precies voor gevolgen heeft. Er is nog veel onzekerheid over de procedure van uittreding en over het moment waarop het Verenigd Koninkrijk daadwerkelijk de EU verlaat. Zo lang het Verenigd Koninkrijk nog lid is van de EU heeft het dezelfde rechten en plichten als andere lidstaten. Formeel verandert er tot het moment van uittreding aan de samenwerking van Noord-Holland met Britse regio's nog niets. Noord-Holland blijft de ontwikkelingen nauwgezet volgen. Het is echter te vroeg om hier concrete maatregelen aan te verbinden; hiervoor zijn nog te veel zaken onduidelijk.

2. Context: samenwerking in Brussel voor beleidsbeïnvloeding

Relatie Regio Randstad en Huis van de Nederlandse Provincies

Het vormen van coalities en netwerken is essentieel in Brussel. Noord-Holland werkt samen met Nederlandse provincies en vormt verbanden met andere Europese regio's op inhoudelijke thema's die grensoverschrijdend zijn. De schaalgrootte van Noord-Holland is te klein om alleen iets voor elkaar te krijgen in Brussel. Alleen wanneer er samen wordt gewerkt zullen de Europese instellingen bereid zijn te kijken naar voorstellen of te luisteren naar bezwaren.

Om de slagkracht te vergroten, maar ook om het werk efficiënt te verdelen werkt Noord-Holland in IPO/HNP- en Randstadverband samen. Deze samenwerking vindt deels plaats in het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel, maar ook tussen de provinciehuizen in Nederland wordt er overlegd. Ten behoeve van deze samenwerkingen zijn er twee beleidsdocumenten opgesteld, de Europastrategie van de Regio Randstad en het jaarlijkse werkplan van het HNP.

Europastrategie van de Regio Randstad

Dit document is door Provinciale Staten van de vier Randstadprovincies vastgesteld en vormt het kader voor de Europese samenwerking van de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland. De thema's in de Randstadstrategie zijn:

- De slimme Randstad (innovatie)
- Regionale economie en bereikbaarheid
- Circulaire economie en energie
- Agrofood
- Milieu, natuur en water

Gezamenlijke doelstellingen en activiteiten zijn geformuleerd. De publicatie van de Europastrategie Randstad vindt u [hier](#).

Werkplan Huis van de Nederlandse Provincies (IPO)

In het HNP werken de twaalf provincies samen onder coördinatie van het IPO. Ieder jaar maken zij een werkplan om de werkafspraken vast te leggen. Dit werkplan wordt vastgesteld door het HNP-bestuur, waarna het ter kennisgeving wordt aangeboden aan het IPO bestuur.

De thema's die zijn opgenomen in het werkplan 2016 van het HNP zijn:

- Klimaat & energie	- Luchtkwaliteit
- Biodiversiteit	- Betere regelgeving
- Urban Agenda	- Toekomst gemeenschappelijk landbouwbeleid
- Circulaire economie	
- Regionale economie en innovatie	- Toekomst Europees investeringsbeleid

Vanwege de verschillende belangen van de twaalf provincies zijn deze thema's vrij breed en bieden dus mogelijkheden om op veel verschillende manieren inzet te plegen in IPO verband.¹

¹ Zie bijlage A voor de onderwerpen behandeld in de verschillende strategieën.

Mededepartementschap biodiversiteit

Het natuurbeleid wordt voor een deel bepaald in Brussel, in het bijzonder voor wat betreft Natura 2000 en de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het nationale natuurbeleid is gedecentraliseerd naar de provincies. Vanwege het grote belang van dit onderwerp, de actualiteit en de rol van de provincies is biodiversiteit, als onderdeel van het natuurbeleid, door het IPO gekozen als onderwerp voor de pilot 'mededepartementschap'. In deze rol krijgen provincies de gelegenheid om net als departementen in Den Haag mee te lezen, mee te schrijven en mee te denken in de voorbereidende fase van Europese wetgeving en in het ultieme geval mee te onderhandelen in de Raadsfase.

Noord-Holland ziet het belang van deze nieuwe positie in en wil van de pilot voor het thema biodiversiteit een succes maken. Zo kan de positie van provincies in Den Haag (en ook in Brussel) versterkt worden.

Gemeenten

Elke regio heeft haar eigen karakteristieken. De 48 gemeenten van Noord-Holland verschillen dan ook enorm. De 35 overheden in de Metropoolregio Amsterdam streven er gezamenlijk naar om bij de Europese top te horen en een nog aantrekkelijkere plek te worden voor bedrijven en bewoners. De wegen naar Brussel en Europese subsidies zijn voor gemeenten soms goed bekend, maar kunnen ook lastig zijn om te bewandelen. Dit geldt met name voor kleinere gemeenten, bijvoorbeeld in de regio Noord-Holland Noord. Het doel is om ook deze gemeenten van de juiste informatie te voorzien en hen te adviseren. Gemeenten kunnen bij de provincie Noord-Holland terecht voor vragen over het "Brusselse", lobbyactiviteiten, beleidsbeïnvloedingsmogelijkheden, Europese subsidiemogelijkheden en het vinden van buitenlandse partners voor Europese projecten.

Europese Netwerken voor regio's

Naast de Nederlandse samenwerkingsverbanden werkt Noord-Holland ook samen in Europese regionale netwerken. Deze netwerken worden gevormd rond een bepaald thema of op basis van gezamenlijke belangen en gelijksoortige problematiek waarmee men zich geconfronteerd ziet. Regio's die dezelfde belangen of problemen hebben kunnen door gerichte samenwerking het Europese beleidsproces beïnvloeden. Het lidmaatschap van een Europees netwerk geeft je als regio meer slagkracht en deze netwerken zijn ook een belangrijke plek voor kennisdeling.

Noord-Holland is actief lid van de Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) en de North Sea Commission (NSC). Noord-Holland is voorzitter van de werkgroep Maritime Spatial Planning (MSP) van het netwerk CPMR. Zowel bestuurlijk als ambtelijk draagt Noord-Holland bij aan deze netwerken door bijeenkomsten te organiseren of bij te wonen voor kennisdeling en standpuntbepaling. De grootte van met name CPMR zorgt ervoor dat dit een invloedrijke partij is in Brussel. Inhoudelijk ligt de nadruk op maritieme onderwerpen, economisch beleid en de positie van regio's in de Europese Unie, inclusief het regionaal beleid. Doordat het netwerk beschikt over een deskundige staf, wordt ons bovendien werk uit handen genomen bij zowel (voorbereiding van) beleidsbeïnvloeding als informatieverwerving.

Noord-Holland is in 2016 lid geworden van het POLIS netwerk. POLIS is een netwerk van Europese steden en regio's voor de ontwikkeling van innovatieve technologieën en uitwisseling van kennis voor lokaal en regionaal transportbeleid. Het POLIS netwerk is erg gericht op kennisdeling en doet

haar best om Europees beleid te beïnvloeden door voor de belangen van steden en regio's op te komen. Voor Noord-Holland ligt inhoudelijke nadruk op de Smart Mobility onderwerpen en de Richtlijn Intelligente Vervoerssystemen (ITS).

Daarnaast is Noord-Holland, al dan niet in het verband van de Randstadsamenwerking, lid van diverse andere Europese netwerken:

- PURPLE: voor peri-urbane regio's;
- ERIAFF: voor land- en tuinbouwbelangen;
- ERRIN: Voor kennis en innovatie.

Door deel te nemen aan een Europees netwerk wordt gebruik gemaakt van de kennis en ervaringen van leden uit verschillende Europese landen om de eigen uitdagingen aan te pakken. Dit kan voorkomen dat elke regio het spreekwoordelijke wiel opnieuw uitvindt en kan innovatie bevorderen.

- Deelname aan een Europees netwerk draagt bij aan een versterking van de provinciale doelen;
- Europese kennisnetwerken zijn primair gericht op kennisuitwisseling;
- Deelname kan als secundair doel hebben: het in contact komen met vertrouwde partners voor een project, profilering van de provincie/Regio Randstad in Europa en beleidsbeïnvloeding.

Ambities voor de langere termijn

Noord-Holland werkt actief samen in Brussel vanuit de overtuiging dat alleen dan het verschil gemaakt kan worden om te zorgen dat wet- en regelgeving die uiteindelijk in Nederland geïmplementeerd wordt, beïnvloed kan worden. Noord-Holland kiest ervoor om de investering van tijd en middelen die dit vergt te blijven inzetten. Om positie op te bouwen en Noord-Holland te profileren moet de provincie in Brussel bekend staan om de gedegen inhoudelijke bijdragen en de bereidheid om voor het gezamenlijk belang op te treden. Door het leveren van inhoud en door het opbouwen van een goede reputatie kan Noord-Holland de invloed binnen bijvoorbeeld CPMR en POLIS vergroten en zo uiteindelijk ook de invloed in Brussel.

- *Noord-Holland zet de bestaande samenwerkingsverbanden voort en levert een actieve bijdrage om deze te versterken en te verbeteren door, zowel ambtelijk als bestuurlijk, vergaderingen en bijeenkomsten bij te wonen of te organiseren.*
- *Noord-Holland benut het netwerk POLIS optimaal en richt zich daarom op het opbouwen van dit netwerk.*
- *Noord-Holland continueert de versterkte positie binnen CPMR zodat het netwerk nog beter benut kan worden voor Noord-Hollandse inhoudelijke doelstellingen.*

3. Noord-Hollandse prioriteiten

Zoals duidelijk is geworden zijn er overkoepelende thema's en samenwerkingsverbanden die niet gekoppeld zijn aan een specifiek beleidsveld. Voor Noord-Holland is er daarnaast een aantal thema's waar de provincie een grote toegevoegde waarde heeft en die niet (geheel) terugkomen in de Randstadstrategie en het HNP werkplan waar wij uitvoering aan geven in samenwerking met andere

regio's. Aan deze specifieke thema's worden in de uitwerking Noord-Hollandse accenten toegevoegd. Het is van belang te benadrukken dat het niet zo is dat Noord-Holland niet actief is op een thema als het hieronder niet vermeld staat. De keuze is gemaakt om prioriteit te geven aan onderwerpen waar Noord-Holland het verschil kan maken vanwege haar belangen of positie en die niet in Randstad- of IPO-verband worden opgepakt. Ook kan het zo zijn dat Noord-Holland ervoor kiest om een aantal accenten toe te voegen aan thema's die ook elders een plek hebben gekregen. Ook dan wordt het onderwerp hieronder behandeld.

Prioriteit 1 Regionale economie en Land- en tuinbouw

Land- en tuinbouw

De Europese Unie bepaalt vrijwel alle kaders op het Landbouwdossier. Dit betekent dat Europa sterk onze focus en prioriteiten voor het beleid bepaalt. Het beleid is veelal rechtstreeks van toepassing in de lidstaten van de EU en vereist daardoor het maken van nationale én ook provinciale keuzes voor doelen en ambities in lijn met de Europese opgaven. Om ervoor te zorgen dat Europees beleid en provinciaal beleid overeenstemmen en dat Europees beleid op provinciaal niveau toepasbaar en uitvoerbaar is, maken we gebruik van de mogelijkheden en kansen voor beleidsbeïnvloeding van Europees beleid door onze provincie. Zo is Agrofood een belangrijk thema in de Europastrategie van de Randstad. Echter vanwege het feit dat er voor Noord-Holland ook zeer specifieke belangen spelen, is er voor gekozen dit onderwerp ook in deze strategie op te nemen. De positie van de tuinbouw in onze provincie, Seed Valley, de Greenports en de aanpak met de collectieven zijn zeer bijzonder in Europa en dat willen we uitdragen.

Provincies hebben op bepaalde terreinen in de landbouw en het landelijk gebied een grote rol. Denk bijvoorbeeld aan de uitvoering van het plattelandsontwikkelingsbeleid (het POP). In de toekomst kan de verantwoordelijkheid van de provincie op dit dossier door de verdere decentralisatie van het Rijk sterker worden. Wij moeten daarop anticiperen, omdat we op die manier, meer dan voorheen de kans hebben om onze rol in de toekomst zelf in te vullen. De toekomstige hervormingen van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) bieden naar verwachting meer kansen voor het realiseren van provinciale doelen. Het GLB biedt kansen om andere provinciale ambities beter te kunnen verankeren en daarmee verschillende Europese fondsen te benutten voor provinciale ambities. En dat is een uitdaging.

Het Europees GLB is opgebouwd uit twee pijlers:

Pijler 1: de directe betalingen en het markt- en prijsbeleid, gefinancierd vanuit het ELGF (Europees Landbouw en Garantie Fonds);

Pijler 2: het plattelandsontwikkelingsbeleid, gefinancierd uit het ELFPO (Europees Landbouw Fonds voor Plattelandsontwikkeling) en aangevuld met cofinanciering van Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen.

De middelen voor pijler 1 worden vanuit de Europese Commissie (via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, RVO.nl) direct aan de boeren betaald (op basis van door de boer in te dienen aanvraag). Ook de middelen voor het markt- en prijsbeleid worden afgehandeld vanuit de Europese Commissie. De provincies spelen hierin in de huidige situatie geen rol. Maar voor pijler 2 ligt dat anders. Daar hebben het Rijk en met ingang van 2015 vooral de provincies een formele rol. Deze rol houdt in dat het Rijk het beheer en de uitvoering van het POP3 (Plattelands

Ontwikkelingsbeleid 2014-2020) gedecentraliseerd heeft naar de provincies, op enkele specifieke Rijksonderdelen na die van beperkte omvang zijn. De provincies benutten dit om hun rol en positie in het landelijk gebied te versterken.

Noord-Holland legt de focus op:

- a) Regionale economie: meer inzet op clustervorming bijvoorbeeld zoals nu gebeurt bij de Greenports, waarin de hele agrarische keten en de triple helix structuur vertegenwoordigd is. Daarnaast moet de clustervorming beleidsmatig worden uitgewerkt in een integrale aanpak op het vlak van natuur, landbouw, economie en water. Ook zullen we bijdragen aan het ontwikkelen van een duurzaam beleid en instrumentarium voor o.a. certificering.
- b) Innovatie en kennis: op het punt van innovatie zullen we steeds aansluiting blijven zoeken bij de topsectoren en actief zijn in de reguliere IPO overleggen om het provinciale belang te blijven benadrukken. Het Ministerie van EZ vraagt de provincies mogelijk ook in de komende periode meer middelen in te zetten op innovatie en nationale en provinciale regelingen te combineren.
- c) Versterking samenwerking: op het punt van Europese opgaven blijven we gericht op samenwerking en is er vanuit onze provincie structurele ondersteuning gewenst bij o.a. samenwerkingsverbanden als de Greenports en een nog te vormen agrofood cluster in de MRA. Samenwerkingsverbanden en partnerschappen stellen de sector beter in staat om punten te agenderen. Bovendien is samenwerking nodig om te kunnen participeren in grote Europese kennisprojecten.
- d) Vergroening van het GLB (Gemeenschappelijk Landbouw Beleid) is een speerpunt: het opstellen van een breed gedragen inhoudelijke visie gericht op de vergroeningsopgave is nodig om de discussie over de vergroening goed te kunnen voeren. Gezien het feit dat het GLB constant in beweging is, vereist dit structurele inzet binnen het krachtenveld op Europees en Rijksniveau, waar sturing is te geven op basis van de provinciale visie resp. waardoor de provinciale visie gevoed kan worden.
Voor de kansrijkheid is het van belang dat de provincies en waterschappen de sturing gezamenlijk uitdragen. Het goed functioneren van het agrarisch natuurbeheer en m.n. het werken met de agrarische collectieven lijkt tot een groot draagvlak bij de agrarische sector te leiden. De collectieven zijn nieuw en nog kwetsbaar als instrument. Het succesvol verder ontwikkelen van de collectieven is daarom een randvoorwaarde.
- e) Water: water is voor Noord-Holland een van de sterke thema's voor het GLB. We zullen een gezamenlijke agenda en lobby met de water gerelateerde partijen opzetten en een verkenning uitvoeren naar bron- en effectgerichte maatregelen gekoppeld aan de waterdoelen.
- f) Fosfaatregeling: we zullen lobbyen in Den Haag voor de fosfaatregeling (een regeling die voortkomt uit de afspraken met Brussel in het kader van de Nitraatrichtlijn). Nederland overschrijdt de afspraken met de Europese Commissie voor de productie van fosfaat en er worden nu nationale maatregelen voorgesteld om die productie te beperken.

Ambities voor de langere termijn

- Noord-Holland heeft Brussel iets te bieden als het gaat om land- en tuinbouw. Daarom willen wij de tuinbouw op de kaart zetten in Brussel en de positie van de tuinbouw in onze provincie in de wereld benoemen en zichtbaar maken.
- Noord-Holland wil voorbereid zijn op eventuele decentralisatie van het Rijk naar de provincie, op onze taken, rollen en positie zodat wij onze taken en onze verantwoordelijkheden richting inwoners en agrariërs goed kunnen invullen, samen met hen.
- Noord-Holland wil de goede samenwerking met collectieven, die gebaseerd is op innovatief coöperatief denken, als praktijkvoorbeeld voor de EU neerzetten en tevens als inspiratiebron voor andere Europese landen dienen.
- Noord-Holland stelt een position paper op met lobbydoelen voor het Europees landbouwbeleid na 2020, waarin we het beleid zodanig willen moderniseren dat Noord-Hollandse agrariërs er mee uit de voeten kunnen. Dat doen wij samen met de andere provincies (in IPO verband).
- Noord-Holland onderhoudt contact met Europese instanties, het Rijk, de gemeenten en provincies, de ngo's, agrarische natuurverenigingen, het Europese netwerk Eriaff (European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry), de Greenports in Nederland, en organisaties zoals de LTO-Nederland en de Unie van Waterschappen, om over en weer kennis te delen.

Regionale Economie: verduurzaming industrie

De provincie Noord-Holland behoort tot de sterkste en vitaalste economische regio's van Nederland. Dit zien we onder meer terug in het Bruto Regionaal Product (20% van het BBP van Nederland), de werkgelegenheid (18% van de banen van Nederland) en de buitenlandse investeringen en vestigingen (nummer 1 van Nederland). Noord-Holland is een economische motor en heeft in belangrijke mate bijgedragen aan het economische herstel van Nederland na de recessie. Regionale economie is een kerntaak van de provincie. Noord-Holland zet zich dan ook in om deze op Europees niveau onder de aandacht te brengen als het gaat om kansen en knelpunten. Sterke troeven van Noord-Holland zijn onder andere de aanwezigheid van Amsterdam en luchthaven Schiphol, de hoogwaardige en veelzijdige arbeidsmarkt, de kwaliteit van de leefomgeving en rijkdom aan cultuur en historie, het toerisme en de diversiteit van economische sectoren. Ook de aanwezigheid van bijzondere clusters in Noord-Hollandse regio's zoals zeehavens, het luchthavencomplex, de grootste datahub in Nederland en mondiaal het op een na grootste internetknooppunt Amsterdam Internet Exchange, de zaadveredeling en de Greenports, het Hilversumse Mediapark, en de internationale handel en export, financiële en zakelijke dienstverlening en creatieve industrie in de Amsterdamse regio dragen hier aan bij. Deze kwaliteiten maken dat Noord-Holland vooral een regio van kansen is met een grote aantrekkingskracht op jongeren, arbeidsmigranten, internationale bedrijven en kenniswerkers, startende creatieve bedrijven, en gesettelde bedrijven met internationale oriëntatie en groeiambities.

De kansen en de knelpunten worden ook grotendeels in samenwerking met andere provincies, bedrijfsleven en kennisinstellingen opgepakt. Wij zien een specifiek Noord-Hollands knelpunt dat aandacht behoeft, namelijk bij de grootschalige industrie en bij bedrijven die veel CO₂ uitstoten, zoals bijvoorbeeld Tata Steel en Schiphol. Als provincie zetten we ons op Europees niveau in voor het behoud en versterken van deze bedrijven vanwege het belang voor de regionale werkgelegenheid.

Tata Steel staat met ruim 9.500 arbeidsplaatsen (in 2015) op de 7e plaats van de grootste werkgevers binnen de provincie. Tata Steel is niet alleen belangrijk voor de werkgelegenheid in de regio maar levert ook een grote bijdrage aan de kennisontwikkeling. Vandaar dat Tata Steel ook permanent lid is van de Amsterdam Economic Board. De Noord-Hollandse staalfabriek is de op één na schoonste staalfabriek ter wereld. Deze positie heeft zij kunnen innemen door constante vernieuwing en verduurzaming van het proces voor het maken van hoogwaardig staal. Daarom draait de locatie goed in vergelijking met de Britse staalfabrieken van het Indiase Tata, die vrijwel allemaal in de etalage staan. Echter, een goede positie voor Tata Steel in IJmuiden is geen vanzelfsprekendheid, daarom zet Tata IJmuiden sterk in op research en development. Om haar concurrentiepositie te kunnen behouden, zeker nu er zeer goedkoop staal gedumpt wordt op de Europese markt door China, heeft zij het initiatief genomen om nog hoogwaardiger staal te produceren met minder gebruik van grondstoffen en uitstoot. Door de aanwezige kennis bij TATA IJmuiden heeft zij binnen het TATA – concern de mogelijkheid gekregen voor een pilot, te weten Hlsarna. Innovatie is de sleutel om de staalproductie in IJmuiden te behouden. Het beschikbaar stellen van vreemd kapitaal middels Europese investeringsfondsen en programma's kan hierbij helpen. Anderzijds willen wij waar mogelijk initiatieven zoals Techport ondersteunen. De Techniek Campus Techport is hét centrum in de regio IJmond waar het gaat om kiezen voor leren, werken en innoveren in de techniek. Met Techport wordt Tata Steel bediend als het gaat om een kwalitatief goede instroom aan arbeidskrachten (inclusief bijscholing) en vindt er kennisuitwisseling plaats van Tata Steel met andere industriële bedrijven.

Schiphol is met de daar gevestigde bedrijven als KLM zelfs de grootste werkgever in Noord-Holland en levert daarmee direct en ook indirect (bijvoorbeeld via toeleveranciers aan het luchthaven-product) een economische bijdrage. Ook is Schiphol een belangrijke vestigingsplaatsfactor. Voor een aantal sectoren is de aanwezigheid van Schiphol extra van belang: Europese Hoofdkantoren (EHQ's) en Europese Distributiecentra (EDC's), zakelijke bezoekers en internationale congressen en toerisme. Schiphol is ook permanent lid van de Amsterdam Economic Board. De positie van Schiphol als strategische hub en grote werkgever is echter geen gegeven. De hub-status is kwetsbaar gelet op bijvoorbeeld de opkomst van nieuwe hubs (Istanbul en Dubai) door het verschuiven van het economische zwaartepunt van de wereldeconomie in de richting van het Midden en Verre Oosten, concurrentie van nabij gelegen hubs, concurrentie Low Cost Carriers en de opkomst van Long Haul/lange afstandsvliegtuigen waardoor overstappen op Schiphol minder noodzakelijk kan worden. Hierdoor kan de internationale positie van Schiphol meer onder druk komen te staan en hierdoor kan de sterke positie van de MRA als een van de best bereikbare en aantrekkelijke locaties voor internationaal opererende bedrijven worden bedreigd.

De provincie Noord-Holland zet in op de versterking van de ruimtelijke economie van de Schipholregio en de internationale concurrentiepositie van de MRA via het Uitvoeringsprogramma SMASH (Structuurvisie Mainport Amsterdam Schiphol Haarlemmermeer), de REVS (Ruimtelijk Economische Visie). Daarnaast financiert de provincie Noord-Holland samen met Luchthaven Schiphol en het Rijk de Stichting Leefomgeving Schiphol die tot doel heeft om de kwaliteit van de leef- en woonsituatie voor bewoners in gemeenten rondom de luchthaven Schiphol te verbeteren.

Ambities voor de langere termijn

- Noord-Holland zet in op behoud en groei van werkgelegenheid in Noord-Holland door middel van innovaties en verduurzaming bij grote industrieën.
- Noord-Holland maakt hierbij optimaal gebruik van de Europese programma's Kansen voor West en INTERREG.
- Noord-Holland richt zich op het verbeteren van Europese regelgeving met als doel dat deze regelgeving bijdraagt aan zowel de regionale economie als het milieu en het klimaat. Wij kaarten de problematiek aan bij de Europese Commissie, o.a. door Europese beleidsmakers uit te nodigen voor werkbezoeken, en vragen aandacht voor uitvoeringsproblemen die de werkgelegenheid in Noord-Holland onder druk zetten.

Prioriteit 2: Water

Water is een thema dat ook in Randstadverband wordt opgepakt, met name wat betreft de Europese Kaderrichtlijn Water. Omdat water een belangrijk thema voor Noord-Holland is, komt het ook terug in de Noord-Hollandse Europastrategie. Onder andere op het gebied van Maritime Spatial Planning (Ruimtelijke ordening op zee), dat een nauwe relatie heeft met de ruimtelijke ordening en economische ontwikkeling op land en met het beheer van de kust. Ook op het gebied van waterveiligheid heeft Noord-Holland eigen belangen en verantwoordelijkheden die verschillen van die van andere provincies .

De lokale en regionale overheden zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het waterbeleid en -wetgeving van de EU en zijn verantwoordelijk voor de watervoorziening en een duurzaam waterbeheer, beheer van grond- en oppervlaktewater en bescherming tegen overstromingen. Het is van essentieel belang dat de lokale en regionale overheden van de EU en het Comité van de Regio's (CvdR) worden betrokken bij de opstelling van het beleid om te komen tot uitvoerbaar beleid. Goed beheer van grond- en oppervlaktewater is van belang, zoals wordt benadrukt in de maatregelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). De betrouwbaarheid van het drinkwater wordt beïnvloed door de landen aan de bron. De regels van de KRW staan momenteel ter discussie. Regels mogen niet een doel op zich zijn en bij de beoordeling ervan is het van belang dat wij kijken naar wat echt werkbaar is op Europees niveau (en wat niet).

Het is belangrijk dat er EU-instrumenten zijn die duidelijke en precieze doelstellingen voor een efficiënt watergebruik geven voor elk van water afhankelijk actiegebied, en ook dat er Europese kwaliteitsnormen komen voor hergebruik en terugwinning.

Voor het door de Europese Commissie gesubsidieerde INTERREG project 'NorthSEE' heeft Noord-Holland zich namens de North Sea Commission gecommitteerd om regio's te betrekken bij het opstellen van structuurvisies voor de zee. Het doel van het project is om een methodiek te ontwikkelen voor coherente planning op het terrein van energie, milieu en transport over zee. Nationale overheden zijn hier in de eerste plaats voor verantwoordelijk en Nederland heeft reeds een Rijksstructuurvisie voor de Noordzee vastgesteld. Echter, daar waar de activiteiten op zee aan land komen hebben de regio's grote belangen. Daarom is er op aangedrongen om ook regio's te betrekken bij de afstemming tussen de landen om de Noordzee. Via het project krijgt Noord-Holland subsidie om de afstemming met en betrokkenheid van regio's te faciliteren.

Ambities voor de langere termijn

- Noord-Holland wil dat de interactie tussen ontwikkelingen op zee en op land én de rol die regio's daarbij spelen expliciet worden benoemd in nationale structuurvisies van de lidstaten rondom de Noordzee. Om dit proces van maritieme ruimtelijke ordening te beïnvloeden neemt Noord-Holland deel aan het INTERREG project 'NorthSEE' zodat de regionale inbreng bij de vorming van nationale structuurvisies verzekerd is. Daarmee bestendigen wij tevens de positie binnen het netwerk CPMR en de North Sea Commission.
- Noord-Holland wil bij de herziening van de Kaderrichtlijn Water de waterkwaliteit in Noord-Holland blijven garanderen. De ontwikkelingen omtrent de Kaderrichtlijn Water worden in samenwerking met regionale partners gevolgd en beïnvloed.
- Noord-Holland wil de positie van koploper op het gebied van innovatieve oplossingen voor toekomstig waterbeheer behouden en uitdragen naar andere Europese regio's. Wij schrijven daarom een adviesrapport voor het Comité van de Regio's over doeltreffende waterbeheersystemen met als doel dat het Comité van de Regio's een advies vaststelt over deze innovatieve oplossingen voor toekomstig waterbeheer en dat het wordt aangeboden aan de Europese Raad, de Europese Commissie en het Europees Parlement.
- Noord-Holland benut het CPMR netwerk om beleidsontwikkelingen op het gebied van maritieme ruimtelijke ordening en kustbeheer te beïnvloeden.

Prioriteit 3: Europees Cohesie- en investeringsbeleid

Het doel van het Europees investeringsbeleid, ook wel cohesiebeleid genoemd, is om het concurrentievermogen van Europa te versterken. Verder heeft het als doel samenwerking tussen regio's en landen te stimuleren. Voor dit beleid is er ongeveer een derde van de totale EU-begroting gereserveerd in de zogeheten structuurfondsen. Het investeringsbeleid van de EU heeft veel invloed op verschillende beleidsvelden van de provincie, zoals milieu, natuur en regionale economie. Europa biedt oplossingen door middel van regelgeving maar ook door interessante subsidiemogelijkheden. Noord-Holland wil dat dit beleid zo wordt vormgegeven dat Noord-Hollandse bedrijven er maximaal van kunnen profiteren.

De Europese Fondsen voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) zijn 7-jarige programma's. De huidige programma's lopen van 2014 tot 2020. In deze budgettaire periode biedt Europa financieringsmogelijkheden voor het realiseren van beleidsdoelstellingen van de provincie en haar partners. Dit doen wij via twee sporen:

- In het huidige beleid benutten wij actief de mogelijkheden binnen Europese subsidieprogramma's zoals Kansen voor West en INTERREG zodat de concurrentiekracht, het ondernemerschap en de werkgelegenheid verbeterd worden. Het doel van EFRO-middelen is immers het versterken van het concurrentievermogen en het stimuleren van samenwerking tussen regio's en landen.
- Voor het toekomstige beleid willen wij eveneens kunnen profiteren van de mogelijkheden van Europese programma's. Het huidige Europese begrotingsbeleid loopt tot en met 2020. Daarna wordt een nieuwe Europese begroting, inclusief financiering voor het investeringsbeleid en regionale ontwikkeling vastgesteld. Omdat de onderhandelingen over de begroting tot op het allerhoogste Europese politieke niveau plaatsvinden, worden de voorbereidingen hierop nu al gestart. Voor Noord-Holland is het van belang om in ieder geval op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen omtrent het investeringsbeleid na 2020. In

de praktijk blijkt steeds weer dat dit investeringsbeleid bijdraagt aan concrete projecten van ondernemers in onze regio.

Noord-Holland zet nu actief in op het stimuleren van Europese subsidiemogelijkheden van EFRO (Kansen voor West en INTERREG). Vanwege het feit dat de prioriteiten van de EFRO programma's naadloos aansluiten op provinciaal beleid, is het een kansrijke subsidie om provinciale doelstellingen met alternatieve financieringsbronnen te verwezenlijken. De provincie Noord-Holland stimuleert deelname door middel van gerichte advisering (Adviespunt Europese Subsidies) en het beschikbaar stellen van cofinanciering om Europese samenwerking op voor Noord-Holland belangrijke thema's optimaal te bevorderen. Hierdoor worden EFRO subsidies effectief en efficiënt ingezet en geïntensiveerd door het beschikbaar stellen van cofinanciering.

Flexibiliteit: een discussie aan verandering onderhevig

Voor de discussies omtrent het nieuwe investeringsbeleid na 2020 hanteren wij de volgende uitgangspunten. Deze uitgangspunten geven de kaders aan van de Noord-Hollandse inzet, maar laten tevens ruimte voor flexibiliteit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen in het politieke debat. Het is van belang dat deze vorm van adaptief beleid mogelijk is omdat de loop van het debat moeilijk is te voorspellen. Daarom blijven wij de ontwikkelingen van het cohesiebeleid intensief volgen en bij een mogelijke wijziging van het cohesiebeleid, gaan wij ons opnieuw beraden op de Noord-Hollandse aanpak.

Noord-Hollandse uitgangspunten bij lobby

1. Nadruk op 'European added value' van Europese fondsen.
Europese fondsen hebben toegevoegde waarde als ze een Europese dimensie hebben en daadwerkelijk bijdragen aan Europese doelen. Op deze manier is het een financieringsbron voor projecten op voor Noord-Holland belangrijke thema's. Met name een grensoverschrijdende component vinden wij zeer waardevol.
2. Fondsen voornamelijk ter stimulering van innovatie en duurzaamheid.
Deze thema's hebben een belangrijke Europese component. De effectiviteit van de subsidies wordt vergroot als deze op twee thema's ingezet kunnen worden.
3. Indien de nog vast te stellen Visie op de toekomst van het digitale netwerk in Noord-Holland en de bijbehorende uitwerkingsagenda hierom vragen, de mogelijkheden tot inzet van Europese fondsen voor dit thema te verkennen.
4. Subsidies moeten behouden blijven.
Leningen en andere financiële instrumenten zijn een belangrijke toevoeging aan de Europese fondsen. Subsidies vormen echter een basis en kunnen juist het zetje betekenen voor innovaties en duurzame projecten om echt van de grond te komen.
5. Versimpeling van instrumentarium en administratieve lasten.
De bureaucratie vormt een barrière voor het MKB en start-ups. Er zijn meerdere fondsen, met verschillende doelstellingen. Dit is goed, maar het is onnodig om daarvoor ook meerdere werkwijzen en verordeningen te hebben.

Ambities voor de langere termijn

- Noord-Holland maakt optimaal gebruik van de subsidiemogelijkheden van EFRO in de huidige programmaperiode. Daarom zetten we actief in op het stimuleren van de programma's Kansen voor West en INTERREG.
- Noord-Holland volgt en beïnvloedt op dit moment de beleidsontwikkelingen omtrent het nieuwe investeringsbeleid dat van kracht wordt na 2020.
- Noord-Holland is in IPO-verband actief betrokken bij toekomstige beleidsontwikkelingen om het investeringsbeleid na 2020 te beïnvloeden. In IPO-verband wordt er een standpunt namens de Nederlandse provincies ingenomen en uitgedragen.
- Noord-Holland zal parallel het gezamenlijke Nederlandse standpunt ook via het netwerk CPMR onder de aandacht brengen van Europese instellingen.

Goede voorbeelden delen als onderdeel van de lobby: Texel als icoon

De Europese Unie is altijd op zoek naar goede praktijkvoorbeelden. Die helpen bij het maken van beleidsafwegingen en biedt de gelegenheid om op een concrete manier te laten zien wat de bijdrage aan Europees beleid kan zijn. Dit soort goede voorbeelden zijn onmisbaar bij elke lobby. Noord-Holland wil zoveel mogelijk waardevolle projecten of samenwerkingsverbanden delen met de Europese instellingen, zodat zij die gegevens kunnen gebruiken bij beleidsontwikkeling.

Texel is typisch een voorbeeld waar veel aansprekende innovaties bij elkaar komen. De schaal van het eiland leidt tot veel aandacht van onderzoeksinstituten en bedrijven om experimenten op te zetten in het kader van de energietransitie. Een lokale energie coöperatie "Texel Energie" is de motor achter veel ontwikkelingen. Zo wordt er door onder andere het NIOZ en Imares gewerkt aan de ontwikkeling van een internationaal kenniscluster over de mogelijkheden van zeewier. De boot 'Texelstroom' van rederij TESO is recent in de vaart gegaan en is voorzien van diverse duurzame toepassingen; zo vaart de boot onder andere op CNG (gecomprimeerd aardgas) en zonne-energie. Ook wordt er op Texel volop geïnnoveerd in verduurzaming van de gebouwde omgeving. Meerdere woningen zijn energieneutraal gerenoveerd en Alliander heeft het eiland benoemd als "proeftuin" om te experimenteren met smart grids. Op het gebied van mobiliteit wordt flink geïnvesteerd in elektrisch vervoer. De provincie Noord-Holland heeft de afgelopen jaren 5 miljoen euro geïnvesteerd om de experimenten op het gebied van energietransitie mede mogelijk te maken.

Andere voorbeelden zijn:

Onderwaterarcheologie, Energiebesparing, Duurzame energie, Elektrisch rijden, Research center voor zeewier

Prioriteit 4: Smart mobility

Om de regio bereikbaar te houden en gastvrij te zijn voor inwoners en bezoekers, wil de provincie Noord-Holland - samen met haar partners in de Metropoolregio Amsterdam - de beste regio in Europa zijn op het gebied van verkeersmanagement. Alle slimme, nieuwe technieken die beschikbaar zijn om de doorstroming op netwerkniveau te verbeteren, willen we hiervoor inzetten. De regio is hierbij ook een proeftuin om nieuwe technologieën in de praktijk uit te proberen. Daarvoor nemen

we initiatieven zoals de Praktijkproef Amsterdam, Smart Mobility Schiphol en Intelligente Verkeerslichten (als onderdeel van Beter Benutten ITS). Ook zetten we in op proeven met zelfrijdende auto's zoals met Daimler en Nissan. Graag maken we gebruik van de kennis en kunde in Europa en geven we input aan standaardisaties. Binnen Noord-Holland is er een inventarisatie gedaan van de belangrijkste ITS-ontwikkelingen in Europa en mogelijkheden voor het Landelijk Verkeersmanagement Beraad (LVMB) om aansluiting te vinden bij Europa. Hierbij is het advies geweest om als Noord-Holland lid te worden van de Europese belangengroep POLIS, die op het gebied van mobiliteit de belangen vertegenwoordigt. Noord-Holland is dan ook in 2016 lid geworden van dit netwerk. Zoals al eerder benoemd is POLIS een netwerk van Europese steden en regio's voor de ontwikkeling van innovatieve technologieën en uitwisseling van kennis voor lokaal en regionaal transportbeleid. POLIS stelt position papers op, wisselt kennis uit met de leden en probeert de belangen van regio's in te brengen bij de Europese Commissie.

De Europese Commissie werkt momenteel aan fase 2 van het zogenaamde EU C-ITS Deployment Platform. Doel is om medio 2017 met een verordening te komen die de toepassing van *connected* en coöperatieve systemen en diensten mogelijk maakt op Europese schaal. Deze diensten zouden in de toekomst kunnen bijdragen aan intelligente vervoersmiddelen zoals zelfrijdende auto's. De provincie Noord-Holland is vertegenwoordigd in de werkgroep die de regionale en stedelijke aspecten van deze verordening moet bekijken.

Nederland en de provincie Noord-Holland specifiek, profileren zich als een testruimte voor innovatie rondom ITS, automatisch rijden en andere technologische ontwikkelingen op het gebied van Transport.

De verkeerslichten en verkeerscentrale van de provincie Noord-Holland behoren tot de modernste van Europa. Samen met de markt zet Noord-Holland de volgende stap op het gebied van intelligente transportsystemen. Deze koploperpositie wil Noord-Holland behouden om zo een voorbeeld te kunnen zijn voor andere regio's. Als de provincie Noord-Holland als regio vooroploopt, maar de andere regio's blijven achter qua introductie van ontwikkelingen ten opzichte van andere regio's in Europa dan kan dat problemen opleveren bij de transitie naar andere mobiliteitssystemen. Het is daarom belangrijk om kennis en kunde met andere regio's te delen. Maar ook om samen met de beleidsmakers van de Europese Commissie en het Europees Parlement regels op te stellen die deze ontwikkelingen bijhouden.

Financiering van (duurzame) innovaties op provinciaal grondgebied gebeurt op verschillende manieren: investeringsprogramma's (PMI), publiek-private samenwerking (consortium SolaRoad, Beter Benutten), regionale samenwerking (MRA-e) en ook via Europese programma's (INTERREG). Noord-Holland wil daar in de toekomst gebruik van blijven maken om innovaties aan te jagen.

Ambities voor de langere termijn

- Noord-Holland wil de beste regio in Europa zijn op het gebied van verkeersmanagement. Dit draagt bij aan de bereikbaarheid voor bewoners en bezoekers.
- Noord-Holland wil op Europese schaal een bijdrage leveren aan innovatieve ontwikkelingen van ITS en deze kennis delen met andere regio's, zodat de ontwikkelingen in Europees verband gelijk opgaan en er tevens goede regelgeving ontstaat.

- Noord-Holland wil op het gebied van E-mobility actief op Europees niveau samenwerken met andere regio's en steden om zo de uitrol van elektrisch rijden te bespoedigen en te kunnen leren van elkaars ervaringen.

Bijlage A Onderwerpen behandeld in de verschillende strategieën

Agrofood	Randstadstrategie
Betere regelgeving	Werkplan HNP
Biodiversiteit	Werkplan HNP
Circulaire economie en energie	Randstadstrategie
Circulaire economie	Werkplan HNP
De slimme Randstad (innovatie)	Randstadstrategie
Europees Cohesie- en investeringsbeleid	Europastrategie Noord-Holland
Klimaat & energie	Werkplan HNP
Luchtkwaliteit	Werkplan HNP
Milieu, natuur en water	Randstadstrategie
Regionale economie en bereikbaarheid	Randstadstrategie
Regionale economie en innovatie	Werkplan HNP
Regionale economie en Land- en tuinbouw	Europastrategie Noord-Holland
Smart mobility	Europastrategie Noord-Holland
Toekomst Europees investeringsbeleid	Werkplan HNP
Toekomst gemeenschappelijk landbouwbeleid	Werkplan HNP
Urban Agenda	Werkplan HNP
Water	Europastrategie Noord-Holland